

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 31

Fredag den 7. December 1945

4. AARGANG

General de Gaulle hilser paa Dokarbejderne i Calais' Havn.

Paa Afgrundens Rand

Paris i Slutningen af November 45.

Politiske Stridigheder, Kævl og Kriser betyder ikke det samme i Frankrig som i Skandinavien eller i England — fransk politisk Liv har altid været præget af et Temperament, der er os fremmed, men som vi ikke maa lade os vildlede af: de stormfulde Debatter, de hid-sige Handlinger havde hyppigt hverken den Baggrund eller de Følger, som man

vilde finde det rimeligt at tillægge dem. Men dette taget i Betragtning, saa maa det dog fastslaas, at det politiske Liv i Frankrig siden Befrielsen har formet sig ikke blot uroligt og »ægte fransk« i de ydre Manifestationer, men at det indadtil har været til dyb Ulykke for Landet, at dets ledende Partier og Mænd ikke har kunnet samles om Gennemførelsen af

Foranstaltninger, der kunde føre det hærgede, dødtørste Folk fremad og opad.

Jeg kom til Paris den 11. November paa Vaabenstilstandsdagen — der var gaaet tyve Dage, siden Valget havde fundet Sted den 21. Oktober, og endnu var der ikke blevet dannet nogen Regering. Det var en Skandale og den almindelige Utilfredshed var stor. Men paa denne

Dag glemte Frankrig Nutiden for Fortiden. Da General de Gaulle holdt Topperevue ved Triumfbuen, huskede Pariserne kun eet om ham: at han er Frankrigs største Soldat. Og da femten af Frihedskampens faldne Helte blev førte til Invalidedømen for at hvile ved Napoleons Side, flammede de franske Hjerter i patriotisk Begejstring — og midt i den silende Regn, medens Tricoloren blafrede tungt under Triumfbuen, glemte Pariserne for en Stund, hvor trætte og sultne de var.

Man har hørt meget om de triste Forhold i Frankrig, om Sort-Børs-Handlen, der er moralsk fornedrende og praktisk utaalelig for en Befolkning, om Trætheden og Dødvandet — alligevel er det, som om man ikke har forstaaet det, før man selv staar paa Gaden i Paris, og føler saa intenst, at det næsten fornemmes som en fysisk Smerte, at her er alt forvandlet. Paris er vel uforandret i det Ydre, men det er, som om Byen bløder af indre Kvæstelser. Verdens glædeste By er afmagnetiseret — mon det ikke var den samme Fornemmelse, man fik, naar man efter forrige Verdenskrig besøgte Wien!

Der er Inflation i Frankrig; naar tre Mennesker spiser Middag paa en god Restaurant (som vel at mærke ikke er af Luksusklassen) koster det ligesaa meget, som en Arbejderfamilie har at leve af i fjorten Dage, det vil sige 3000 franc. Dette Beløb er ikke forbløffende lille, regnet til dansk Mønt bliver det saa nogenlunde 300 Kr., men naar alt, hver Tøddel, der skal bruges i Husholdningen, undtagen Brød, skal købes paa den sorte Børs til Fantasipriser, kan Arbejderfamilien, der bestaar af fire—seks, eller flere ikke klare sig — et Pund Kartoffler betales for Eks. med 25 franc.

Jeg var forleden paa Besøg hos en fransk Arbejderfamilie i Bagnolet, deres lille Dreng er paa Rekreation i Danmark, og jeg havde en Hilsen fra ham.

Faderen havde været i tysk Krigsfangenskab i flere Aar; i hans fattige Stue hang General de Gaulles Billede, fæstet til Væggen med en Knappenaal pyntet med en rødhvidblaa Silkesløjfe — saadan hænger Billedet af Frankrigs Befrier i Millioner af Hjem. Jeg nikkede mod Billedet: »Tror De, han kan gøre Frankrig lykkeligt?«, spurgte jeg. Manden rystede paa Hovedet: »Nej, svarede han, nej, han er en stor Soldat, men han tænker kun paa Hæren, han kan ikke forstaa, at nu vil vi have *Mad*. Vi er dog ikke blevet befriet for at skulle sulte! Vi har det ligesaa slemt nu, som vi havde det i Tyskernes Tid — jeg ved, at saadan burde man ikke sige, men det er sandt.«

Jeg spurgte Manden, hvilket politisk Parti han tilhørte: »Jeg er Socialist, sagde han. Hvis Socialdemokraterne og Kommunisterne sluttede sig sammen, vilde de faa Magten, og saa vilde der vel

blive taget større Hensyn til de smaa Menneskers Interesser — men man er jo ikke sikker paa, at Kommunisterne er rigtige Franskmand,« tilføjede han.

Den varme Beundring for de Gaulle, »vor store Soldat,« har utvivlsomt ledet Størsteparten af det franske Folk over i et politisk Afhængighedsforhold til ham, hvor de trods alt ikke føler sig rigtig trygge. Samtidig er den Respekt, de under Frihedskampen vandt for Kommunisterne og den Sympati for deres Idéer, som er naturlig for den franske Arbejder, undermineret af de almindelige og vidt udbredte Paastande om, at de franske Kommuniste lader sig lede fra Moskva. De franske Arbejdere er paa een Gang fortryllede af de Gaulle og fristede af Kommunisterne — og alligevel bange for begge Parter.

Den franske Mellemsstand og det høje Borgerskab er uden Reservationer saa bange for Kommunisterne som Fanden for det hellige Kors — og der tales højt og stærkt om denne Mistro, der jo bl. a. fandt sit Udtryk ved de Gaulles Vægring ved at give Kommunisterne et af de tre Nøgleministerier, Indenrigs-, Krigs- eller Udenrigsministeriet, som de ved Regeringsdannelsen i November gjorde Krav paa.

Efter Valget den 21. Oktober hed det sig, at dette Valg havde formet sig som en stor Sejr for den franske Modstandsbevægelse — men der er det mærkelige, at hvis man i Dag søger efter *Résistance* i Frankrig, kan man ikke finde den. Hvis det er sandt, at Modstandsbevægelsen sejrede ved Valget, saa har den i hvert Fald sejret sig til Døde.

Som man vil huske, blev der efter Frankrigs Befrielse dannet en provisorisk Regering, sammensat dels af Modstandsfolk dels af ukompromitterede Politikere, der sammen med en provisorisk raadgivende Forsamling skulde sørge for at bringe Orden i Landet, genoprette Demokratiet, genrejse Imperiet, drage Omsorg for Udrensningen, omstille Produktionen etc. De Gaulle var Præsident og Ministerchef.

Regeringen mente, at Modstandsgrupperne burde opløses og Medlemmerne af Mouvement Liberation Nationale, Front National, Ceux de la Résistance, Les Maquisards og hvad de nu allesammen hed, gik dels over i den regulære Armé, dels blev de sat til at løse humanitære Opgaver direkte under Statens Ledelse eller indenfor Organisationen *La France combattante*. *Résistance* var dog stadig mægtig i Frankrig, der stod Respekt om dens Folk og dens Idéer. Men saa begyndte den store Udvandringsproces — eller maaske er det mere træffende at sige, *Sammenrodningen*: Modstandsfolkene, der ikke længere var organiserede, gled ind i de politiske Partier, gamle og nye. Lidt endnu talte man om *Résistance*,

og mente det tværpolitiske Sammenhold omkring *Conseil National de la Résistance*, det franske Frihedsraads Program, af 15. Marts 1944, der proklamerede fortsat Kamp for Demokratiets Udvikling, Afstraffelse af Forrædere og Collaboratorer, skaanselsløs Kamp mod Sort-Børs o.s.v. Paa dette Program gik de tre store Partier Socialisterne, Kommunisterne og M.R.P., Mouvement Republicaine Populaire, til Valg i Oktober, og paa dette vandt de. Men den, der tror, at dette tør tydes som Sejr for den franske *Résistance* i dens oprindelige stærke og kompromisløse Form tager Fejl! Naar man i Dag skal bedømme de politiske Partiers Forhold til Modstandsbevægelsens Program, kommer man sikkert nærmest til den bitre Sandhed ved at erkende, at hvert Parti i Overensstemmelse med sine Forudsætninger, og de Maal disse ansætter, har haget sig fast i hvert sit Punkt paa Programmet og kræver dets Opfyldelse paa en Maade, der ikke ved af Hensyn til den Helhed, som er Forudsætningen for Frankrigs øjeblikkelige Frelse og fremtidige Trivsel.

Ved Valget i Oktober æskede man Vælgernes Mening om en ny Konstitution samt om visse Garantier til Regeringen, saalænge den konstituerende Forsamling var siddende. De Gaulle, der ønskede baade ny Konstitution og — hvad Kommunisterne var imod — Garantier for Regeringen, fik begge Dele, og hans Parti, de katolske Demokrater, M.R.P., fik et meget fint Valg. Naar man imidlertid anser M.R.P. for et *Résistance*-Parti, er dette dristigt, vel er Partiet nyt, forsaavidt som det er nydannet og flere af dets Ledere er tidligere Modstandsfolk, men at det samtidig har haft et stort Kontingent af den samme Sort Vælgere som Venstre herhjemme har kunnet tælle, er givet — M.R.P. er til Trøst for mange træt af Udrensningen, og støtter først og fremmest de Gaulle i hans Bestræbelser for at genskabe Frankrig som Stormagt. Kommunisterne, der i Frankrig som i alle besatte Lande har en meget stor Del af Byrderne under Besættelsen og gjorde sig smukt gældende under Frihedskampen, fik ogsaa et fint Valgresultat, 26,7 Procent af samtlige afgivne Stemmer, og de fik det højeste Antal Kandidater, 152, ind i den konstituerende Forsamling. Men vandt Kommunisterne deres Valgsejr qua Modstandsparti? Næppe — det ligger nær at antage, at det først og fremmest er det kommunistiske Partis Socialiseringsprogram, og hvad deraf flyder, som har foraarsaget den frapperende Fremgang. Hvad Socialisternes angaar, kan man ikke tage dem til Indtægt for *Résistance*, selvom de har deltaget i den underjordiske Kamp og vist Vilje til en Udrensning indenfor deres Rækker. De franske Socialister har samarbejdet med M.R.P., det vil sige med de Gaulle, i Spørgsmaa-

(fortsættes Side 12)

Frit Danmarks Hvidbog

Første Bind anmeldt af Professor Richard Ege

»Besættelsestiden i Dokumenter og Kommentarer.« Bind I. — I Kommission hos Thaning & Appels Forlag. 1945. Pris 7,50 Kr.

Denne Anmeldelse skal kun have et Formaal: den kraftigste Opfordring til at læse, ja til at gennemstudere disse Aktstykker om Besættelsestidens politiske Forhold.

Første Bind er paa 317 Sider, man kunde have ønsket flere endnu. En Hvidbog bestaar normalt af et Optryk af de forskellige Akter i Sagen, i denne Hvidbog har Kommentarer faaet en ikke helt ringe Plads, men Spørgsmaalet er, om ikke der kunde have været Brug for endnu mere Plads til Kommentarerne. Ganske vist taler de aftrykte Akter for sig selv, men de sidste Maaneders Begivenheder, ikke mindst Valget, faar en til at tvivle paa, om Aktstykkerne virkelig ogsaa er kendte og forstaaet af den danske Befolkning, og netop derfor er det saa vigtigt, at Bogen kommer nu.

Mange vil maaske mene, at Besættelsestidens onde Aar bør være glemte, og man kun bør tænke paa Fremtiden, ikke begrave sig i Fortiden og kvæulere over, hvad der burde være sket, og navnlig hvad der absolut ikke burde være sket.

Men som Mogens Fog skriver i sin kloge Indledning til Hvidbogen:

»Den Kvintessens, vi uddrager af de sidste fem Aars Oplevelser i Danmark, skal opbevares som en kostelig Skat, der kan indgyde kommende Generationer de aandelige, moralske Kræfter, som sætter dem i Stand til at fortsætte Kampen for en lykkeligere og tryggere Verden.«

Den største Interesse, der knytter sig til Studiet af Besættelsestiden, er saa absolut: hvad kan vi lære af denne Begivenhed med Forebyggelse for Øje.

Udrensningen — et snart upassende Ord — har intet med smaalig Hævnfølelse at gøre, men maa sættes i Relation til Fremtiden. Det bør af Hensyn til denne slaas fast, at de ledende Personer, der svigtede under Besættelsen, ikke burde kunne fortsætte i ledende Stillinger, som var der intet hændt. Den Omstændighed, at Udviklingen viste, at Politikerne Eftergivenhedspolitik skaanede Danmark for mange Ulykker, og at Indrømmelsespolitikken, naar alt kommer til alt, ikke opnaaede at kompromittere os blandt de allierede Nationer, er ikke tilstrækkeligt til at retfærdiggøre denne Politik.

Hvor gode Motiverne end kan have været, hvilket opportunistiske Bevæggrunde, der end ligger bag Handlingerne, Vrang kan dog ikke blive til Ret, og Grundlovsbrud bliver aldrig andet end Grundlovsbrud. Af Hensyn til Fremtiden burde Politikere, mod hvem en Sigtelse for Grundlovsbrud med Føje kan rettes, træde tilbage, indtil Sigtelsen er undersøgt og afvist.

Selvom Landet herved mistede betydende Kræfter, selvom de paagældende endog blev Martyrer, som Følge af en saadan rigoristisk Foranstaltning — Spørgsmaalet er, om denne Pris er for dyr.

Statsminister Th. Stauning og Udenrigsminister P. Munch i Rigsdagen 1940. De to Herrer spiller en fremtrædende Rolle i første Bind af Hvidbogen.

Det er et Spørgsmaal, om ikke den Pris, vi kan komme til at betale i Fremtiden, bliver langt dyrere, dersom det slaas fast, at endog Grundloven kan brydes, blot man selv skønner, at det er hensigtsmæssigt at sætte sig ud over den.

Men alt dette har ikke meget med en Anmeldelse at gøre udover at vise, hvilke Tanker Læsningen af denne dokumentariske Fremstilling udløser.

Det er nok Fortiden, Hvidbogen behandler, men den bliver levende for os paany, levende paa en særegen Maade, fordi vi af den Maade, hvorpaa Aktstykkerne er valgt ud, tydeligt forstaar, at her taler Fortiden, for at Fremtiden ikke med Rette skal kunne bebrejde os: Hvorfor blev dette Forhold dysset ned?

Frit Danmarks Hvidbog har mange Fædre, dens Medarbejderliste tæller et halvhundredte Navne, og her er endda de Navne, der vel nok har forfattet de mest afgørende Sider af Bogen — Stauning — Scavenius — Buhl etc. — ikke medregnet.

Størsteparten af Bogens Afsnit er ikke signerede, de er udarbejdede af Forfatterne og Redaktionen i Fællesskab; de signerede Artikler — af hvilke der er særlig Grund til at fremhæve Departementschef Andreas Møllers om Departementschefstyret — staar for den paagældende Forfatters egen Regning.

Andreas Møllers Artikel — til hvilken der ikke er knyttet Aktstykker i Form af Proklamationer, Radioudtalelser eller lign. — synes at vise, at denne Form faktisk var den eneste mulige Styreform, ved hvilken Danmark og dansk

Regering kunde undgaa at blive kompromitteret overfor sig selv og overfor Omverdenen.

Naar man læser Staunings, Scavenius' og Buhls Regeringsudtalelser og Radioindlæg, maa man nemlig give Mogens Fog Ret i hans Udtalelse i Bogens Indledning:

»De store Vanskeligheder, som møder Bestræbelserne paa en retfærdig Afstraffelse af Landsforrædere og Udrensning af nationalt uværdige Personer i Tjenestemandstand, Erhverv og Organisationer bunder i Virkeligheden i Indrømmelsespolitikken. Det er ikke helt let at imødegaa den Frikorpsmand, som paaberaaber sig, at Landets Regering havde tolereret om ikke direkte anbefalet Hvervningen til Hitlers Hære. — — — Det lader sig ikke blankt afvise, naar en Tjenestemand, der i Tide og Utide har gnedet sig op af Tyskerne, forsvarer sig med, at han mente at handle efter Parolerne om »Landets Interesser«.

En klar Erkendelse af, paa hvilke Punkter Indrømmelsespolitikken havde fejlet og syndet, vilde have gjort godt som Indledning til det politiske Samarbejde efter Kapitulationen. Men Anmelderen svigter her atter sin Anmelderpligt; dersom Udskejelser fra den objektive Anmeldelse skal undgaaes, er der vist ingen anden Udvej end at slutte Anmeldelsen med en Tak til »Frit Danmark« for Udgivelsen og en Fremhævelse af, at det er en simpel Borgerpligt at læse Hvidbogen og at tage Stilling til de centrale Spørgsmaal, den omhandler.

Rich. Ege.

heden om, hvormeget Gestapo i Virkeligheden vidste. Billedet er glimrende lykkedes, nøgternt uden unødigt Dramatisering.

For den, der ikke blot var Prytz's Medfange men ogsaa Medanklagede i samme Sag, har hans Fængselsdagbog været fængslende Læsning. Det er en god og velskrevet Bog.

K. V. J.

Carlo Christensen: Under Jorden i Borgergade. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck. 210 Sider. Kr. 7.50.

Carlo Christensen var ansat i Udenrigsministeriets Visumkontor og blev ved Jødeforfølgelserne i Oktober 1943 draget ind i illegalt Arbejde. Først i Forbindelse med Flytningstransporten til Sverige, senere følger det ene Skridt efter det andet. Han formidlede Materialet vedrørende Hvervningen og Behandlingen af de danske Arbejdere i Tyskland til »Frit Danmark«, han viderebragte fra Udenrigsministeriet Truslen i et anonymt Brev om, at Tyskerne vilde foranstalte »Fladebrande« i København i Tilfælde af nye Folkestrejker. Han maatte gaa under Jorden og leder en illegal Central i en Antikvarboghandel i Borgergade. Han bliver tilsidst — nogle Dage før Kapitulationen — fanget af Gestapo, ser Døden i Øjnene, men reddes af Frenden.

Af særlig Interesse er Oplysningerne om Kontorchef Eskelunds Formidling af fortrolige Oplysninger fra Udenrigsministeriet til den illegale Bevægelse og nuværende Direktør i Udenrigsministeriet, Hr. Hvass's forstaaende Beskyttelse af Forfatterens officielle Arbejde i Frihedskampens Tjeneste. Ja, hvor er det svært at finde frem til den fulde Sandhed om Besættelsestidens Danmark! Carlo Christensen gør jo ikke Forsøg paa at skrive Historie. Hans Bog er kun et Brudstykke af et Mønster; det lille Brudstykke, som dækker hans personlige Oplevelser.

Han har aabenbart gjort en god Indsats i Modstandskampen, — og har haft Sans for at dramatisere Begivenhederne.

K. V. J.

Fra Frihedskampens Dage

R. Prytz: *Min Fængselsdagbog (45 Dage i Vestre Fængsels tysk Afdeling)*. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 235 Sider, Kr. 7.50.

Landsretssagfører Prytz var Medlem af »Frit Danmark«s første Hovedledelse. Han blev arresteret af det danske Polit i Samarbejde med Gestapo den 9. December 1942 og indsat i den tyske Afdeling i Vestre Fængsel. Efter 45 Dages Forløb blev han overført til den danske Afdeling og den 9. April 1943 idømt 6 Maaneders Hæfte. Han fik Udsættelse med Afsoningen og blev løsladt, men Tyskerne forlangte ham atter arresteret og krævede Afsoningen gennemført straks. De danske Myndigheder bøjede sig for

Kravet, og Straffen blev afsonet i Vestre Fængsels danske Afdeling.

Prytz har nu offentliggjort sin »Dagbog« for den Periode, han tilbragte i den tyske Afdeling. Det tjener ham til Ære, at han ikke paa nogen Maade har gjort Forsøg paa at stille sig selv eller sin Indsats i Frihedsbevægelsen i Relief. Han har kun villet give et Billede af Forholdene i den tyske Afdeling paa »Vestre«, Gestapos Metoder paa et Tidspunkt, hvor den fysiske Tortur endnu ikke var lagel i Brug her i Danmark, de Tanker og Stemninger der fyldte danske Patrioter, naar de var faldet i Tyskernes Klør, alle de Smaating, der er Fangens hele Verden bag Fængslets Gitre. Som Baggrund for det altsammen staar de ofte latterlige, altid vilkaarlige Forhør med deres Trusler og halve Antydninger og Uvis

Abonnementsafgiften for Januar Kvartal 1946.

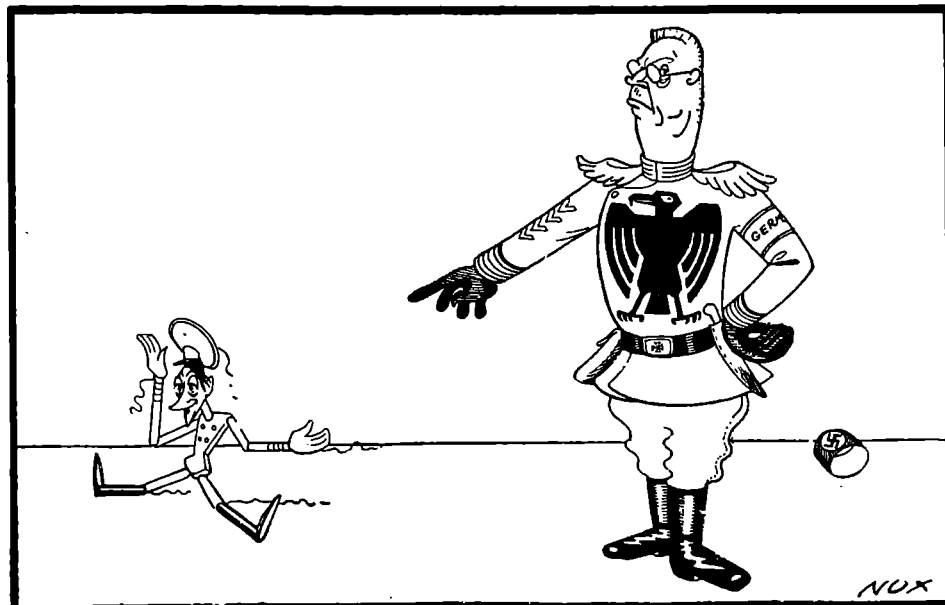
Til Abonnenterne.

Det meddeles herved Abonnenterne, at Opkrævningen for Abonnement paa Bladet for Fremtiden foretages af Postvæsenet, der udskriver Regningerne og opkræver dem hos Abonnenterne.

Opkrævningen for Januar Kvartal 1946 paabegyndes allerede omkring den 8. December, og vi anmoder indtrængende Abonnenterne om i egen Interesse at betale Abonnementet indenfor den angivne Frist, da Postvæsenet ellers automatisk sætter Abonnementet ud af Kraft fra 1. Januar.

Ekspeditionen.

NÜRNBERG

— Det var ikke mig ... det var h a m, som gjorde det.

RIGSDAGEN

25. Nov. — 2. Dec.

Saa blev det da alligevel Jul for Hartvig Frisch! Redaktør Sehested-Grove nedlagde sit Mandat som Folketingsmand for Maribo Amt, hvorefter Socialdemokratiets savnede Ypperstepræst efter en pinlig Ventetid i Forgaarden atter kunde indtage sin Plads i Templet.

I den forløbne Uge vedtoges Lovforslaget om fortsat Udstedelse af Statsobligationer m. v. og Lovforslaget om Forlængelse af Prisloven, begge efter grundig Debat og Udvalgsbehandling.

Finanslovdebatten tegner til at blive langvarig. Den blev indledet af Hedtoft, der gav Tonen an for Oppositionen ved at sammenholde Regeringspartiets Program efter dets Tiltræden med dets Valgprogram. Kritiken synes imidlertid ikke at paavirke Venstre, de gør alt for ikke at virke udæskende paa Oppositionen, og da denne til Gengæld ikke for Øjeblikket har nogen synderlig Kampvilje og i hvert Fald endnu ikke har koordineret Kræfterne, forekommer det hele mat og farveløst. Man føler det som en Boksekamp, hvor Parterne gaar frem i Ringen og hilser paa hinanden og til Publikums Uvædselske bliver ved med at hilse paa hinanden for endelig at gaa over og sætte sig i hver sit Hjørne uden Tegn til at ville kæmpe. Venstreministrene har ved de Lejligheder, der allerede har været for dem, end ikke andydningsvis villet oplade Munden for at bekræfte Valgløfterne. Oppositionen driller vedblivende, men uden synderligt Humør Regeringen med dens Udtalelser fra før Valgdagen, og under Ordførertalerne ved Finansloven har man desværre ikke set saa meget som et Glimt af den Kniv, der dog maa formodes at være i et Oppositionens mange Ærmer. Bare man endda vidste i hvilket.

Til Forskel fra Besættelsestidens Finanslovsdebatter er der mærkeligt stille om de udenrigspolitiske Problemer. Hedtoft, Christmas Møller og Aksel Larsen forsøgte i deres Taler at provokere Regeringen til at give Besked om den Udenrigspolitik, den vil følge, og nu bliver det jo spændende at se, om Regeringen overhovedet har en Udenrigspolitik. Der er nogen, der betvivler, at Regeringen overhovedet har en Politik, og meget kunde tyde paa, at Tvivlerne faar Ret. Efter at vor store Nabo i Syd, som var det udenrigspolitiske Alfa og Omega i Besættelsens (Finans)lovtaler, er faldet sammen, synes den nuværende Regering i frygtelig Grad at lide under Savnet af en Nabo, indenrigspolitisk som udenrigspolitisk. Konservativ Kreds Forsøg paa at flytte Teltpælene bort fra Christmas og over til Knud Kristensen opmuntres naturligvis i det stille af Regeringspartiet, som gerne vil have sine Ministre paa lidt mindre vakleborne Stole.

Storm over Sverige

En Storm af krigersk Ophidselse er gaaet hen over det før saa fredelige og neutrale svenske Land. En Bølge af Begejstring og Kamphumør, som man ikke har set Mage til siden Karl den Tolvtes Dage.

Aarsagen synes lille. 187 baltiske SS-Mænd blandt de ialt 30.000 baltiske Flygtninge i Sverige, skal ifølge Overenskomst afleveres til de russiske Militærmyndigheder. Og det har afstedkommet en Krigstemning og en Kampvilje, som man gerne vilde have set det, dengang Sveriges to Broderlande blev mishandlet af de tyske Tropper, som ubesværet fik Lov til at rejse gennem det neutrale Sverige.

De 187 SS-Mænd vilde ikke spise. De kastede Maden ud af Vinduerne i deres Barakker og laa fornærmede i deres Senge, mens en Præst gik fra Seng til Seng og gav dem Syndsforladelse og anden Trøst. Tusinder af Blomsterbuketter er daglig ankommet til SS-Mændene. Tusinder af Sympati-Skrivelser har opmuntret dem. 100.000 Svenskere har underskrevet en Resolution, der over for Kong Gustav protesterer mod SS'ernes Udlevering.

KFUM er gaaet i Spidsen og har arrangeret Protestmøder. Studenterne er fulgt med, tilskyndet af deres Lærere. Blandt de 100.000 Underskrivere er Rek-

torer og Professorer og Doktorer. Og store Dele af den svenske Presse fører et voldsomt Sprog til Fordel for SS'erne, hvis Sundhedstilstand følges med rørende Ængstelse. Opmuntret af den varme Sympati er ogsaa de tyske Krigsfanger, der siden Kapitulationen i Norge har været interneret i Sverige, begyndt at lave Optøjer og Sultestrejke, og en Del af dem har benyttet Lejligheden til at stikke af.

Foreløbig er Udvisningen blevet udsat. Og mens SS-Mændene endnu i nogen Tid i Sverige kan glæde sig over en Sympati, som de maa savne i andre Lande, ser man i Danmark og Norge undrende til. Og det Indtryk bestyrkes, at Sverige — sammen med Spanien — skal blive Nazismens Overvintrings-Hi. Det er ikke længe siden, at svenske Nazister i Stockholm demonstrerede mod Udstillingen »Det kæmpende Danmark«. De danske Flygtninges Mindesten i Helsingborg bliver bespyttet og svinet til, uden at Byens højeste Politimyndighed mener, at det kan forhindres. Og samtidig viser visse svenske Blade en meget næsvis og paatrængende Interesse for den danske Ø Bornholm, som Svenskerne dog lod os beholde ved Brømsebro-Freden, og som vi aldeles ikke har i Sinde at afstaa til dem.

Kados.

Cayenne.

KAALUND-JØRGENSEN

I Lørdags meddelte Dagspressen, at to Danselærere var blevet udelukket af Danselærernes Sammenslutning, fordi de havde været Medlemmer af D. S. N. A. P. Samme Dag forelaa Meddelelsen fra Undervisningsminister Hartling, at Statskonsulent F. C. Kaalund-Jørgensen, som siden Maj havde været fritaget for sit Arbejde, nu, efter at Tjenestemandsdømmestolens Kendelse var faldet, atter vilde tiltræde sit Embede som Folkeskolens og Seminariernes øverste Embedsmand.

De Anklager, der ved Tjenestemandsdømmestolen blev rejst imod Statskonsulenten, var meget alvorlige. Det blev fastslaaet — og Dommens Præmisser bekræftede dette — at Hr. Kaalund-Jørgensens Opræden i Besættelsens første Periode ikke, for at sige det meget mildt, var noget Eksempel til Efterfølgelse for Danmarks Lærere, som da ogsaa for de flestes Vedkommende viste Hr. Kaalund-Jørgensen en meget kold Skulder. Det blev i Dommens Præmisser fastslaaet, at Kaalund-Jørgensen fra Maj 1940 til Maj 1941 havde haft den tyske Censor ved Statsradiofonien, Biskop Balzer, som en jævnlig Gæst i sit Hjem, at Kaalund-Jørgensen (ganske vist paa Foranledning af sin 12-aarige Datter!) havde haft tyske Soldater til Kaffe i sit Sommerhus, at han paa et Arbejdsudvalgsmøde i Skolebiblioteksforeningen d. 22. August 1940 havde fremsat Udtalelser, som burde have været undgaaet, da de kunde vække Uro om hans Stilling, at han ved en Gudstjeneste, som afholdtes for Danmarks Lærerforenings Repræsentantskabsmøde i Grundtvigskirken d. 16. Oktober 1940, var mødt op ledsaget af en tysk Professor, som var paa officiel Visit i Danmark, og endelig at Kaalund-Jørgensen ved en officiel Frokost i Roskilde til Ære for en tysk Delegation, hvor han repræsenterede Undervisningsministeriet, fremkom med Udtalelser af en saadan Art, at nogle af de danske Deltagere — for at citere Præmisserne — »har haft Føje til at anse dem for ikke velvalgte«.

Det har forbavset mange, at Tjenestemandsdømmestolen paa Grundlag af disse Præmisser ikke fandt Anledning til at fradømme Statskonsulenten hans Stilling. En saadan Dom kunde synes antagelig, hvis det havde drejet sig om en underordnet Kontormand, men det har vakt Forbavselse, at der ikke stilles

store Krav om Karakter og moralsk Lødhed, end at Hr. F. C. Kaalund-Jørgensen fortsat kan beklæde en saa betroet Post. Er det ikke betydeligt farligere for dansk Demokrati at have en Mand af denne Type siddende som Folkeskolens og Seminariernes Konsulent end at have et Par nazistiske Danselærere til at kommandere: »En, to — løft — hop!«? Kan Danmarks Lærere virkelig forventes at have Tillid til en Leder, som saa let lod sig rive med, da Tyskerne besatte Danmark? Vi ved godt, at Hr. Kaalund-Jørgensen efter Stalingrad blev lige saa demonstrativt engelskvenlig, som han før havde været tyskvenlig, men det forøger ingenlunde Tilliden til hans Karakter.

Vi mener derfor, at det var forkert af Undervisningsministeren at genindsætte Kaalund-Jørgensen som Statskonsulent. Undervisningsministeren maa — uanset Dommens Resultat — være mest interesseret i, at saa vigtig en Stilling beklædes af en Mand, som er værdig dertil, og som har Lærernes Tillid. De Kendsgerninger, som blev fastslaaet i Tjenestemandsdømmestolens Præmisser, var af en saadan Art, at hverken Offentligheden eller Lærerne kan have denne Tillid til Hr. Kaalund-Jørgensen, hvad der ogsaa er fremgaaet af forskellige Henvendelser til Undervisningsministeren.

Det bør endnu kunne lade sig gøre at overflytte Hr. Kaalund-Jørgensen til noget harmløst Kontorarbejde og i Stedet indsætte en Statskonsulent, som har den fornødne Tillid og Værdighed. Paa Demokratiets Nøglestillinger har man Ret til at kræve, at der sidder Mennesker, hvis Indstilling ikke bestemmes af Konjunkturerne, men som ogsaa i Modvind er rede til at forsvare Demokratiet.

En uvederhæftig Præst

I »Indre Missions Tidende« af 18. November har Pastor Bartholdy fra Haslev præsteret en »Kirkebøn«, som betegner et Højdepunkt af Uanstændighed og Uvederhæftighed. Bartholdy minder om Vilhelm Becks Bøn for Sønderjyderne omkring Aar 1900, hvori det bl. a. hedder: »... Vi beder for vore Landsmænd, som er skilte fra os ved Fjendehaand...« — og anbefaler at tage denne Bøn op nu — med Tanke paa Bornholm.

»Fjendehaand«! Saaledes betegner Indre Missions Formand altsaa Sovjetunionen, hvis enorme Krigsindsats er en af de væsentligste Aarsager til, at vort Land er frit i Dag, og hvis allierede vi er blevet gennem vort Medlemskab i De forenede Nationer.

Men værre endnu er dog Bartholdys Motivering for sin »Forbøn«. Den er nemlig ikke Udtryk for en Opfattelse, men for en grov Forvrængning af Kendsgerninger. Bartholdy skildrer Forholdene paa Bornholm bl. a. gennem følgende Sætninger: »Det staar ikke godt til derovre. Indbrud og Vold hører til Dagens Orden...« »Hvis man melder det til den russiske Hær, afvises man med, at det er en Beskyldning, der krænker den røde Hærs Ære.« »Nylig tog Russerne et af Dampskibsselskabet »66«s Skibe til at hente Tropper i Swinemünde. Skibet gik paa en Mine og 18 Sømænd druknede. Ikke eet Ord i Bladene!« Og endelig hævder Præsten, at de sovjetrussiske Myndigheder har forbudt Befolkningen at uddele kristelige Traktater paa Russisk til Soldaterne.

Hvorvidt det sidste er rigtigt, er mig ubekendt, men de første Paastande er det i hvert Fald ikke. I »Bornholms Avis« har Redaktør Gunnar Bjerg Møller taget til Gennemsele mod Haslev-Præsten, der giver »et i sin Helhed stærkt fortegnet og paa flere fundamentale Omraader endog positivt urigtigt Billede af Forholdene paa Bornholm.« Redaktør Bjerg Møller erklærer, at der naturligvis ligesom i det øvrige Land er forefaldet beklagelige Episoder, men slaar fast, at baade danske og russiske Myndigheder har gjort en stor Indsats for at hindre Gentagelser, og at disse Bestræbelser har baaret Frugt. Talrige personlige Beretninger bekræfter Redaktørens Udsagn. Allerede for et Par Maaneder siden holdt en bornholmsk Højskoleforstander en Række Foredrag i Jylland, hvor han tilbageviste de talrige opdigtede Historier om Bornholm, der er i Omløb.

Hvad angaar Paastanden om den minesprængte danske Baad, hvis Forlis skulde være holdt hemmelig for den danske Offentlighed, er dette pure Opspind. Jeg har faaet dette bekræftet fra autoritativt Hold. Kort efter Befrielsen gik »Vesterhavet« ned under Evakuering af Tyskere til Kolberg, — et Forlis, som naturligvis blev omtalt i alle Landets Blade. Men siden er ingen dansk Baad gaet tabt i Fart mellem Bornholm og Tyskland, og der er ikke paa noget Tidspunkt udøvet Censur overfor Meddelelser fra det russisk-besatte Omraade.

Det kunde forsaavidt være ligegyldigt, hvad en sjællandsk Præst skriver i sin Kirkebøn, men hans Paastande er siden blevet gentaget i Kirkeblade og paa Møder Landet over — endog efter den kraftige Tilbagevisning i »Bornholms Avis«. Derfor maa vi tage til Gennemsele mod dette uansvarlige og usandfærdige Rygtesmæderi.

Lad være, at Pastor Bartholdy er en Fjende af Sovjetunionen. Det maa blive hans Privatsag. Lad være, han vil undskyldte sig med at have været i god Tro. Det er ikke Undskyldning nok for en Forkynder af den Lære, der fremfor alle andre gør Krav paa at kæmpe mod Løgnen. Overfor jordiske Forhold maa en Præst i lige saa høj Grad som vi andre bygge ikke paa Troens, men paa Sandhedens Klippegrund.

NIC. BLÆDELS

efterladte Værk

Redaktør Nic. Blædel.

Nic. Blædel: »Forbrydelse og Dumhed«. Hitler-Krigens Forspil i europæisk Storpolitik. Med et Forord af Erik Seidenfaden. Hagerups Forlag. 624 Sider. 32 Kr. 50 Øre.

Den schweiziske Teolog Dr. Karl Barth vendte fornylig hjem fra, hvad han kaldte en Pilgrimsrejse til Tyskland. Blandt tyske Trosfæller havde han fundet en udtalt Tendens til at unddrage sig ethvert politisk Ansvar for det forbigangne ved en Fordybelse i magiske Formler. Hitlerismen var Satans Værk, mod hvilket vi Mennesker i Virkeligheden kæmpede forgæves. Til Slut blev denne religiøse Forflygtigelse Dr. Barth for stærk, og han stod op i en Forsamling af Teologer og sagde: »Hvorfor taler I hele Tiden om Djævelen? Hvorfor siger I ikke ligeud: Vi har været nogle politiske Idioter!«

Det er det samme Tema, der gaar igennem Nic. Blædels efterladte Værk »Forbrydelse og Dumhed«. Det var hverken Satan eller Skæbne eller nogetsomhelst andet overnaturligt, der paaførte Verden de sidste tolv Aars endeløse Tragedier. Det var en lille Klike af Forbrydere, der anført af en amoralsk Nihilist og stillet over for mageløs politisk Dumhed i Tyskland og hos de to store Vestmagters ledende Politikere kynisk gennemførte sit Voldsprogram. I Dag kan dette lyde selvfølgelig nok. Vi har nu ikke alene Erfaringerne fra de seks Krigsaars Forbrydelser, men ser ogsaa Akterne fra Nazisternes hemmelige Gemmer hobe sig op paa Anklagemyndighedens Borde i Nürnberg til Afsløring af Amoraliteten og den perverse Ondskab inden for den faldne nazistiske Herskerkaste.

Om selve Krigsaarene kan vi forvente en saa omfangsrig Litteratur, at man paa Forhaand kunde finde det haabløst nu at ville optage Kampen om Læserinteressen med et Værk, der udelukkende beskæftiger sig med den Periode, der ligger forud og som allerede nu synes gammel Historie. Der læres jo forlængst om Østrigs »Anschluss« og det böhmisk-mähriske Protektorat i Skolerne. Men i Kampen mod den Nazisme eller Fascisme, som vil følge efter den kun skindøde Hitlerisme, vil Nic. Blædels Værk kunne tjene som en elementær Haandbog. I meget faa Lande, og i al Fald ikke i Danmark, har den Samtid, der oplevede Voldshandlingerne fra 1933 til Krigsudbruddet, nogensinde i deres Aviser faaet Lov til at læse den sande Fremstilling. Den nazistiske Propaganda fik allerede da disse til at lade sproglige Nydannelser som Storrum, Blodfællesskab o. s. v. gro frem i Spalterne, og naar Blædel i en Leder i 1938 tillod sig — hvad der ellers plejede at være legitimt nok — at citere Udtalelser i det engelske Parlament om tyske Misgerninger i Tjeckoslovakiet, der for vore trænede Øren nu lyder som den rene Børneleg, havde Hitlerismen allerede da saa store Pressionsmidler, at den kunde tvinge ham i Landflygtighed i tre Maaneder. Sandheden om disse Aar er da aldrig blevet skrevet her i Landet. Og hvor meget de end nu blegner paa Baggrund af Krigsaarenes langt mere fuldkomne Barbari, maa de aldrig have Lov til at blive glemt, fordi vi skal huske *baade* Forbrydelserne og Dumhederne, hvis det ulykkelige skulde ske, at vi igen engang ser dem stille op til Verdensoppgør.

Blædels Bog er skrevet, medens Tyskerne var her i Landet og bygger alt-saa udelukkende paa de Dokumentsamlinger, Parlamentsreferater, Blaabøger og biografisk, journalistisk og historisk Litteratur, som var tilgængelige for enhver, medens Begivenhederne udspillede sig. Det er det store i hans Værk at genopleve Mødet med hans i Norden enestaaende Evne til at redegøre for en Situation, skildre en Atmosfære og klargøre en Krise. Han havde saavel i sine Artikler som i sine Foredrag og Radiotaler Evnen til at dramatisere og levedegøre den øjeblikkelige Hændelse,

(fortsættes Side 14)

Polske Planer om en international Organisation for Mo

WARSZAWAS SKÆBNE kunde have været undgaa

Det befriede Polen har nu endelig faaet en officiel Repræsentation i Danmark, idet Dr. *Piotr Szymanski* som den polske Regerings Gesandt med sit Personale midlertidigt er flyttet ind i Ø. K.s Lokaler i Østbanegade.

Vi har bedt den nye polske Minister om en Samtale, og han har beredvilligt stillet sig til Raadighed for »Frit Danmark« for at fortælle noget om det kæmpende, det lidende og det sejrende Polen, hvis officielle Repræsentant han er.

Tyskerne vilde udlette det polske Folk.

— Man maa være klar over, siger Dr. Szymanski, at det var Tyskernes Hensigt helt og holdent at udlette den polske Befolkning, da de begyndte paa Krigen, og der er i disse Krigsaar dræbt ialt 6 Millioner Mennesker i Polen, deraf 3½ Million Jøder. Det skete for en væsentlig Del i de frygtelige Koncentrationslejre og Dødsfabrikker, som Tyskerne oprettede, og hvoraf de kendteste er Maidanek og Stutthof. Tyskernes Plan var simpelthen at overtage selve Landet, men helt at udlette Befolkningen.

Det polske Folk tog Kampen op fra første Færd; der opstod hurtigt en underjordisk Modstandsbevægelse, hvori vidt forskellige politiske Retninger indgik paa en fælles Basis, lige fra de højreorienterede polske Nationalister til Kommunisterne. Det var oprindeligt ikke een Organisation, men flere forskellige underjordiske Organisationer, men Formaalet var overalt det samme.

I Begyndelsen var denne Modstandsbevægelses Resultater ikke store, fordi den havde saa voldsomme Vanskelighe-

Den nye polske Gesandt udtaler sig til Frit Danmark

Dr. *Piotr Szymanski*.

der at kæmpe imod. Vi havde jo ingen Vaaben og ingen Sprængstoffer, og først efterhaanden lykkedes det at skaffe disse Ting til Veje. I Begyndelsen foregik det illegale Arbejde fra de store Skove, hvor det var muligt at gemme sig og ophobe Vaabenlagre o. s. v., og det varede ikke længe, før Sabotagen kunde sætte ind, ligesom der fandt en Række Nedskydninger Sted af tyske Officerer, navnlig inden for SS og Gestapo. Udviklingen kender man formentlig, i hvert Fald i store Træk, og den svarer til Modstandsbevægelsens Udvikling i andre Lande. Trods ideologisk Uenighed i mange Spørgsmaal kæmpede baade de højreorienterede Nationalister og den venstreorienterede

Folkehær den samme Kamp, men uheldigvis var der i Begyndelsen indenfor Højrefløjen en Tendens til at opfatte ogsaa Russerne som en Fjende, de skulde kæmpe imod.

Opstanden i Warszawa kom for tidligt.

Den mest katastrofale Begivenhed i Polens Historie under Krigen var Opstanden i Warszawa den 1. August 1944. Det var Højrepartiet, som fremkaldte denne Opstand, idet det var deres Hensigt at befri Warszawa, inden Sovjettropperne kom til Hjælp, for at overtage Administrationen. Men herved gav de Tyskerne Lejlighed til en af Verdenshistoriens mest gennemgribende Ødelæggelser. Ansvar for denne Opstand, som altsaa brød for tidligt ud, var Højrepartiernes, men da Opstanden var begyndt, maatte ogsaa Venstrepartierne gaa med. Kampen varede i to Maaneder, og i den Tid foretog Tyskerne en systematisk og djævelsk Ødelæggelse af den polske Hovedstad, hvor de benyttede alle Midler, tyske Stukas, Bomber, Miner, Tanke, som kastede Sprængstoffer ind mod Husene, til aldeles at ødelægge Byen.

I den første Tid, hvor en Del af Byen var faldet i Tyskernes Hænder, dræbte de simpelthen systematisk alle de Indbyggere, de fik fat paa. Og her gjaldt overhovedet ingen Hensyn. F. Eks. dræbte de paa et stort Hospital, som faldt i deres Hænder, samtlige Personer, baade Patienter, Læger og Sygeplejersker. Saadan fortsatte de i 2—3 Uger. Saa blev de pludselig betænkelige paa Grund af den internationale Opinion og gik over til en an-

andsbevægelsen i alle de tidligere tysk-besatte Omraader

den Metode, som i Realiteten gik ud paa det samme, men som ikke var slet saa gennemskuelig. De transporterede nemlig nu alle, som de fik fat i, bort fra Byen, til Tyskland. 350.000 Mennesker blev transporteret til Tyskland, hvorfra de fleste aldrig vendte levende tilbage. Selve Transporten foregik i aabne Jernbanevogne, hvor Fangerne kørte i Dagevis, udsat for Regn og Kulde og uden at faa noget som helst at spise. De fleste af dem blev derefter interneret i Baraker i Pruszkow, hvor der langt fra var Plads til alle de Mennesker. Fangernes Behandling var gruopvækkende. De blev for øvrigt sorteret efter deres Arbejdsfærdighed, og de arbejdsduelige Fanger blev overført til Oprydningsarbejde i tyske bomberamte Distrikter. Kvinderne fik Lov til at blive i Polen, dog ikke i Warszawa, men der blev ogsaa sendt mange baade Kvinder, Oldinge og saarede til de tyske Lejre, Kvinderne til Ravensbrück og Mændene til Stutthof.

Da Warszawa faldt, begyndte Tyskerne paa et systematisk Ødelæggelsesarbejde af det, som endnu var tilbage af

Byen — alting skulde lægges i Grus, intet skulde skaanes, end ikke Biblioteker, Museer eller Monumenter. Der kørte Tanke rundt i Gaderne for at lægge Byen helt i Grus — med Brandslanger sprøjtede de Benzin paa Husene og stak Ild til dem. Naar der alligevel blev staaende visse Dele af Byen tilbage, skyldtes det dels de tyske Soldaters Skødesløshed, dels at Gestapo og det tyske Politi overtog visse større Bygninger, som de regnede med at kunne naa at ødelægge, inden de maatte trække sig tilbage.

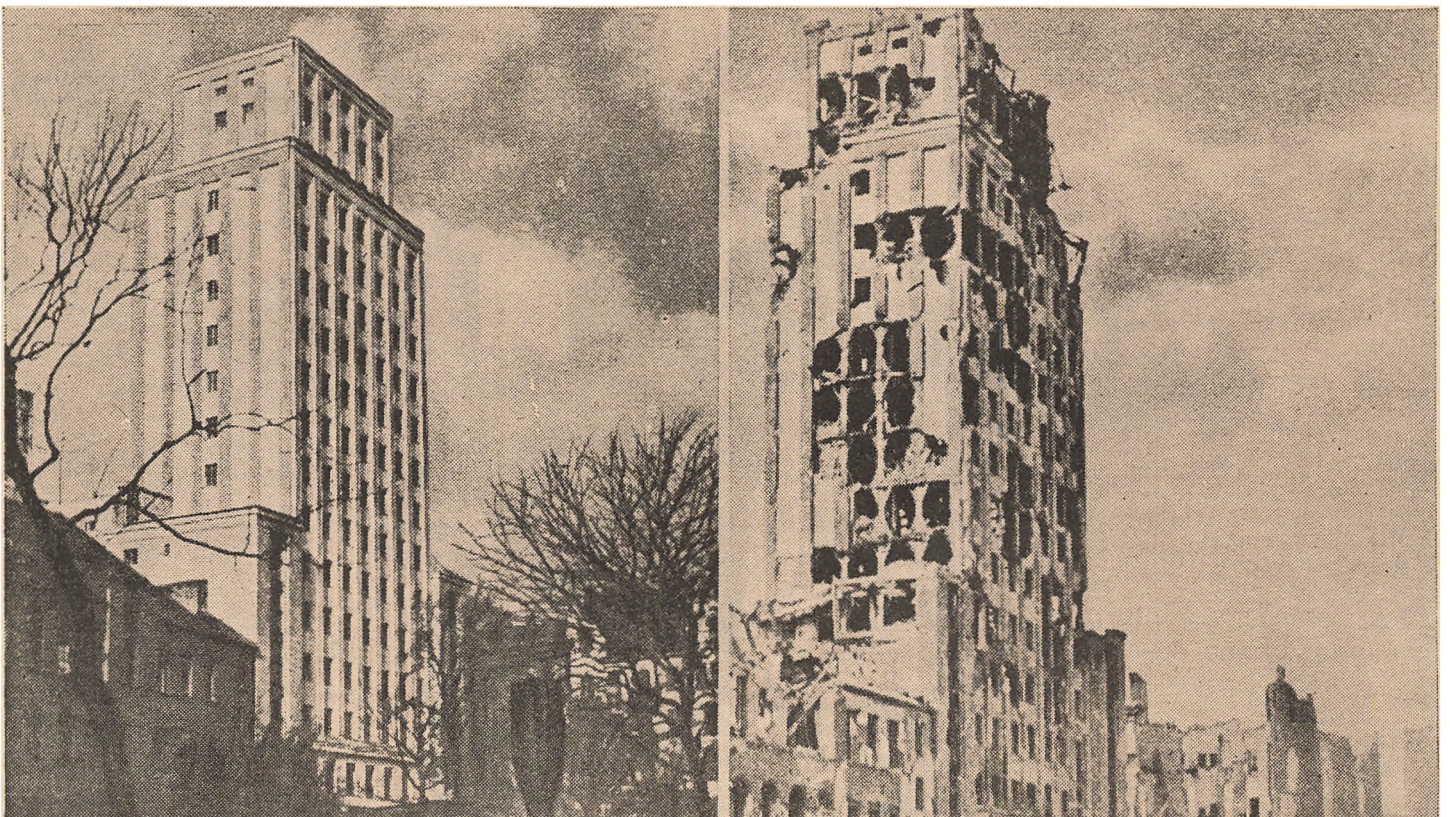
Da den Røde Hær rykkede frem og indtog Warszawa, overrumplede de alligevel Tyskerne, som i Realiteten blev omringet, og da Byen var paa Russernes Hænder, var 80 % af Byen helt ødelagt, men der var dog altsaa 20 %, som Tyskerne ikke havde naaet at ødelægge. Alting bar dog naturligvis Mærke af Kampene.

Warszawa skal genopbygges.

Efter Krigen har vi følt det som vor Pligt at genopbygge Warszawa, skønt det egentlig vilde have været nemmere

at bygge en helt ny By. Arbejdet er nu i fuld Gang — alle Gader er ryddet for Ruinhobene, Gas-, Vand- og Elektricitetsledninger er ved at blive repareret, og i visse Dele af Byen er dette allerede bragt i Orden. To Sporvognslinier er nu etableret, og inden det nye Aar ventes det, at syv Sporvognslinier vil komme i Gang. Der bor nu ca. 400.000 Mennesker i Warszawa, men naturligvis under uhyre vanskelige Forhold og for en stor Del i Kældre, og de fleste Mennesker maa bevæge sig til Fods til og fra deres Arbejdsplads. Det kneb i Begyndelsen uhyre med Levnedsmiddelforsyningen, og det volder stadig meget store Vanskeligheder. Husmødrene maa finde Køkkenredskaber og lign. i Ruinerne fra de sammenstyrtede Huse. Vanskelighederne kan undertiden synes uovervindelige, men vi er enige om, at Warszawa skal opbygges igen. Et enkelt Distrikt staar omtrent uskadt, Mokotow, hvor det store Hotel »Pologne« ligger — der boede Tyskerne nemlig! Men vender man Blikket til den anden Side, ser man Ruiner og atter Ruiner.

En af de berømteste Broer, »3. Maj-

Skyskraber i Warszawa før og efter Tyskernes Ødelæggelse af Byen.

Broen«, en pragtfuld Marmorbro, som forbinder Praga med Warszawa, er nu istandsat, og en Række andre Broer er ved at blive genopbygget takket være Materialer fra Schlesiens Industri.

Emigrantregeringen havde Ansvaret for Katastrofen.

Efter Warszawas Kapitulation drøftede Lederne for de to Retninger inden for Modstandsbevægelsen, hvad der var sket, og de forstod, at det var en alvorlig Fejltagelse, Højrefløjen havde begaaet, da den efter Ordre fra Emigrantregeringen i London havde begyndt Opstanden for tidligt. Denne Emigrantregering havde det egentlige Ansvar for Katastrofen! Men der blev nu paany skabt et Samarbejde for Fremtiden mellem de to Lejre, og Forsoningen mellem dem var allerede bragt i Stand, da Enhedsregeringen — den provisoriske polske Regering — blev dannet. Nu er Regeringens officielle Titel Den provisoriske Regering for national Enhed, og den omfatter Repræsentanter for alle

Afskygninger blandt dem, som har deltaget i Modstandskampen.

To nye polske Organisationer er opstaaet.

I September Maaned i Aar blev der i Polen dannet en stor Organisation omfattende alle, som har deltaget aktivt i den polske Modstandsbevægelse: Foreningen af Deltagere i den underjordiske Kamp. Her indenfor fortsættes ogsaa Samarbejdet mellem alle dem — baade højre- og venstreorienterede — som deltog i Kampen mod Tyskerne. Foreningens Formaal er at udvikle Demokratiet og opbygge Landet paany, ikke blot materielt, men ogsaa politisk. Paa tilsvarende Vis er der i Warszawa dannet en Organisation, som omfatter alle, der under Krigen har siddet i tyske Koncentrationslejre, og blandt dens Medlemmer er naturligvis ogsaa et meget stort Antal aktive Frihedskæmpere.

Disse to Organisationer har for nylig fremsat Planer om at skabe en samlet international Organisation, dels for Folk, som aktivt har deltaget i Friheds-

kampen i de tysk-besatte Lande under denne Krig, dels for alle, som har siddet i tyske Koncentrationslejre under Krigen, og jeg er glad ved, — slutter den polske Gesandt, — at faa Lejlighed til overfor »Frit Danmark« at redegøre for disse Planer, fordi man jo ogsaa gerne vilde have den danske Modstandsbevægelse og de danske Fanger fra Koncentrationslejrene med i en saadan Organisation, hvis Formaal skulde være ikke at glemme den Lære, som disse frygtelige Aar har lært os, og forhindre en Gentagelse deraf. Ogsaa Samværet og Samarbejdet mellem de Mennesker, som har kæmpet den samme Kamp og udstaaet de samme Lidelser, vil utvivlsomt kunne være af stor Værdi.

Jeg kan slutte med at sige — udtaler Dr. Szymanski — at man for Øjeblikket forhandler om Muligheden af at indkalde til en international Kongres i Polen, og til en saadan Kongres vilde den danske Modstandsbevægelse, om hvis straalende Resultater vi i Polen har hørt saa meget i disse Aar, være en selvskreven Gæst. E. Br.

Offentlig Henrettelse i transportabel Galge i Polen. Billedet er taget af Gestapo.

VIDENSKABENS STILLING I SAMFUNDET

Af Dr. phil. H. Holter

Der spores for Tiden hele Verden over en Tendens til at forøge Videnskabens Indsats, at forbedre dens Organisation og Kaar. Denne Tendens er ikke noget Krigsfænomen, skønt den selvfølgelig er blevet stærkt støttet af Krigens Erfaringer. Den nuværende Drøftelse af Videnskabens Stilling i Samfundet begyndte i Mellemlkrigsårene, og et af dens første litterære Produkter er, mig bekendt, en Samling af Essays med Fællestitlen »The Frustration of Science« (Videnskabens Ophævelse), som blev udgivet i 1936 af en Gruppe af yngre engelske Videnskabsmænd. Bogens Emne er en Paavisning af, hvordan mange af Fremskridtene ligger brak, fordi de af sociale Grunde ikke kan udnyttes. En af denne Bogs Forfattere, J. D. Bernal, har i 1939 i et større Arbejde: »The Social Function of Science« uddybet sine Synspunkter og fremlagt en Del Talmateriale, som skulde tjene til en mere eksakt Bedømmelse af Problemet. Som rimeligt er spillede Henvisningen til russiske Forhold en vis Rolle i disse Publikationer, da Sovjetunionen er det eneste Land, hvor Videnskaben danner en væsentlig Del af selve Statsorganismens Opbygning. Vi vil dog i det følgende lade de russiske Forhold ude af Betragtning, af den simple Grund, at vi stadig ved for lidt om dem.

Omtrent samtidig med den engelske Gruppes Fremstød blev der fra hollandsk Side startet et internationalt Udvalg til Bearbejdelse af Videnskabens sociale Stilling. Dette Udvalg, »Committee on Science and its Social Relations«, blev henlagt under »Conseil International des Unions Scientifiques« og blev tiltraadt af det Danske Videnskabernes Selskab. Der dannedes Lo-

kalkomiteer for de enkelte Lande (den danske Komité blev nedsat i 1938 med Professor J. N. Brønsted som Formand), som skulde aflægge Beretning om deres hjemlige Forhold til Centraludvalget, og Danmark var et af de faa Lande, som naaede at aflevere sin Beretning, før hele Aktionen gik i Staa ved Krigens Udbrud.

Under Krigen blev Videnskaben i de fleste Lande automatisk reorganiseret paa en Maade, som vi foreløbig kun ved meget lidt om. Sverrig var praktisk talt det eneste Land, som kunde fortsætte Arbejdet under nogenlunde normale Forhold, men der blev det til Gengæld ogsaa gjort til Gavns. Takket være først og fremmest Lundenser-Fysiologen G. Kahlsons utrættelige Propagandaarbejde var Offentligheden og Myndighederne blevet saa venligt indstillet, at Problemet i Dag allerede er paa Lovgivningsstadiet, og efter de Oplysninger, som Professor Kahlson gav i sit Foredrag i Medicinsk Selskab forleden, ser det ud til, at den svenske Plan heller ikke vil møde Modstand i Sverrigs Rigsdag.

Hvad er det nu egentlig, hele denne Aktivitet gaar ud paa? I al Korthed følgende: Den videnskabelige Forskning har, som alle tilsvarende Foretagender i vort Samfund, mange Mangler, som oftest er historiske Levninger. Skønt for Størstedelen sammenfattet under Staten, er den daarligt organiseret og lider hyppigt af Mangel paa Penge og Arbejdsro; men en af dens væsentligste Fejl er, at Videnskabsmændene som Stand savner Sammenhold, baade indbyrdes og med Resten af Befolkningen. Videnskabsmændene er interesserede i at faa deres Arbejde gjort mere effektivt og at faa deres

personlige Kaar forbedret; dette kræver forøget Kontakt med Videnskabens Problemer fra Politikernes, d. v. s. i sidste Instans fra Skatteborgernes Side. En Udvidelse og Rationalisering af den videnskabelige Produktion kan ikke gennemføres, og de kulturelle og materielle Værdier, som den uvægerlig vil gøre tilgængelige, kan ikke komme Samfundet tilgode, medmindre Samfundet er villig til at bygge det Produktionsapparat op, som moderne videnskabelig Forskning kræver. Hvad der kan udrettes, naar Midler og Organisation er tilstede, det har de sidste Aars Atomforskning i England og Amerika demonstreret med al ønskelig Tydelighed.

Ogsaa i Danmark staar man overfor lignende Problemer, og Krigens Indgreb i den Enkeltes Liv og Arbejdsvilkaar har styrket Viljen til Samarbejde. Dette har blandt andet fundet Udtryk i »Foreningen til Beskyttelse af videnskabeligt Arbejde«, som blev dannet i 1943, og hvis Formaal det er at varetage Videnskabsmændenes økonomiske og standsmæssige Interesser. Det er imidlertid kun een Side af Sagen. Selve Hovedspørgsmaalet blev taget op i 1944 af en oprindeligt ret snæver Kreds af Videnskabsmænd, som var kommet hinanden nærmere gennem det illegale Arbejde. Lysten til at lade dansk Forskning indgaa som et Led i »Neuropas« Opbygning var derfor yderst ringe, og da desuden flere af Kredens Medlemmer var totalt afskaaret fra at træde offentlig frem, havde Diskussionerne indtil 5. Maj 1945 en meget intim Karakter.

Det viste sig meget snart under Drøftelserne, at alle Forslag til Forbedring af Danmarks videnskabelige Organisa-

tion vilde forblive tomme Almindeligheder, medmindre man kunde fremskaffe konkrete Oplysninger, der efter en statistisk Bearbejdelse tillod en nøgtern Bedømmelse af Udgangstillingen. Man besluttede derfor at udsende Spørgeskemaer baade til Lederne af de videnskabelige Institutter og til alle Landets Videnskabsmænd, og for at sikre hele Standens Medvirkning blev den oprindelige Studiekreds betydelig udvidet, saaledes at den nu omfatter mindst een Repræsentant for alle Videnskabsgrene. De to eksisterende Fagforeninger, nemlig den før omtalte »Forening til Beskyttelse af videnskabeligt Arbejde« og »Foreningen af videnskabeligt uddannede Tjenestemænd« (som alene er berettiget til at forhandle med Staten om Embedsmandsforhold) er ligeledes repræsenteret ved deres Formænd. Spørgeskemaerne for de naturvidenskabelige og lægevidenskabelige Fag er udarbejdede og udsendte. Humanisternes Arbejdsforhold er i mange Henseender saa forskellige fra Naturvidenskabsmændenes, at de kræver en anden Formulering af Spørgsmaalene, skønt Hovedlinierne naturligvis er ens, og det samme gælder for Industriens Forskningslaboratorier. Spørgeskemaerne til disse Grupper er for Tiden under Udarbejdelse.

Spørgsmaalene er mangfoldige og til dels ret nærgaaende. De omfatter Institutternes Historie, Finansiering, Udrustning, Personale, Arbejdsvilkaar, Undervisningspligt, Biblioteksforhold o. s. v. De enkelte Videnskabsmænd spørges om Uddannelse, Lønforhold, Studiegæld, Avancement, Assistance, Bieerhverv (Tvang til »Ben« til Livets Opretholdelse), Anker, Ønsker for Fagets fremtidige Udvikling, og meget andet. Forholdene kan være utrolig komplicerede, naar f. Eks. en Institution finansieres af 3—4 forskellige statslige og private danske og udenlandske Kilder, naar dens videnskabelige Personale omfatter ordinære og ekstraordinære, honorarlønnede og ulønnede Assistentter og mere eller mindre løse Medarbejdere, med Undervisning flere Steder, »Ben« paa andre Steder og Forsøg i Gang paa endnu andre Steder. Det er intet Under, at Institutslederen korsers sig, naar han skal gøre Rede for alt dette paa et Spørgeskema!

Det maa imidlertid haabes, at hans Besværligheder fremmer en god Sag. Planen gaar ud paa, at Besværelserne — efter statistisk Bearbejdelse af de dertil egnede Oplysninger — skal danne Grundlaget til en Bog, skrevet af Studiekredsens Medlemmer, hvori der gøres Rede for dansk Videnskabs Kaar i Dag. Spørgeskemaernes Oplysninger suppleres med en Fremstilling af de tilsvarende Forhold i Udlandet, hvor man i Krig og Fred har høstet adskillige Erfaringer, som kan komme Danmark tilgode. Bogen skal ende med en Række konkrete Forslag til Forskningens Rationalisering og Udvidelse, til Forbedring af Videnskabens materielle Kaar og til Fremme af det nationale og internationale Samarbejde. Som det vil være fremgaaet af Bogens Plan, skal den ikke nøjes med disse Forslag, men den skal samtidig indeholde det talmæssige Grundlag for Rigsdagens og Myndighedernes Bedømmelse af Forslagene.

To vigtige Spørgsmaal skal nævnes til Slut. Det ene er Opdragelsen af den videnskabelige Ungdom. Et Land af Danmarks Størrelse maa som bekendt erstatte Kvantitet med Kvalitet, og det har derfor ikke Raad til at lade videnskabelige Talenter gaa til Spilde, fordi Folkeoplysningen er utilstrækkelig, eller fordi Adgangen til videnskabelig Uddannelse er vanskelig for store Dele af Befolkningen. Ogsaa dette Forhold drøftes i Bogen.

Det andet Spørgsmaal vedrører »Propaganda«. Som nævnt i Indledningen til denne Artikel kan Reformprogrammet ikke gennemføres uden Befolkningens Medvirken. Det er en vigtig Opgave for Videnskabsmændene at fremkalde og vedligeholde Befolkningens Interesse for Videnskabens Arbejde og dens sociale Mission. Endnu har ingen Industri og intet Land, som kunde og vilde arbejde paa langt Sigt, fortrudt en videnskabelig Indsats. Men der skal Forstaaelse og Taalmodighed til, og Grundlaget for begge Dele er den Kontakt mellem Fagmand og Lægmand, som maa være den gode og ærlige Propagandas Maal. Det afhænger i første Linie af Pressens og Videnskabsmændenes Samarbejde, om dette Maal bliver naaet.

Paa Afgrundens Rand

(fortsat fra Side 2)

let om Forfatningen og den nye Regeerings Beføjelser, iøvrigt er det uenigt med M.R.P. paa de fleste udenrigspolitiske Spørgsmaal, men deler dog paa dette Omraade den de Gaulle'ske Mistillid til Kommunisternes Hensigter. Det er karakteristisk, at fornylig under Krisen, da de Gaulle nægtede at give Kommunisterne et af de Ministerier, de gjorde Krav paa, og Situationen for hver Time blev mere og mere indfiltret, var det paa Nippet til, at Socialisterne var løbet med Kagen, og at deres gamle Koryfæ, Leon Blum havde dannet Regering. Som bekendt naaede Generalen og Kommunisterne omsider frem til en Løsning, der fra begge Sider betegnes som en Sejr for Demokratiet — og saa kan man jo ikke forlange mere.

Men er den franske Résistance da helt forbi? Man tør vist uden Tøven svare ja, forsaavidt som de Manipulationer, man foretager med Resterne, synes stærkt slørede af partipolitiske Interesser. Det franske Frihedsraad, Conseil National de la Résistance, staar foran sin Opløsning — Regeringen er jo valgt paa Raadets Program, og dermed mener det sin Opgave løst. Men *La France combattante* foretager for Tiden en kritisk Gennemgang af de tidligere Organisationers Medlemmer, og det forlyder, at Resultatet heraf vil blive Oprettelsen af en Militærafdeling af uplettede Modstandsfolk, der skal knyttes til de Gaulles Person. Det lyder ikke hyggeligt, og Reaktionen fra kommunistisk Side paa en saadan Plan er ikke svær at gætte sig til . . .

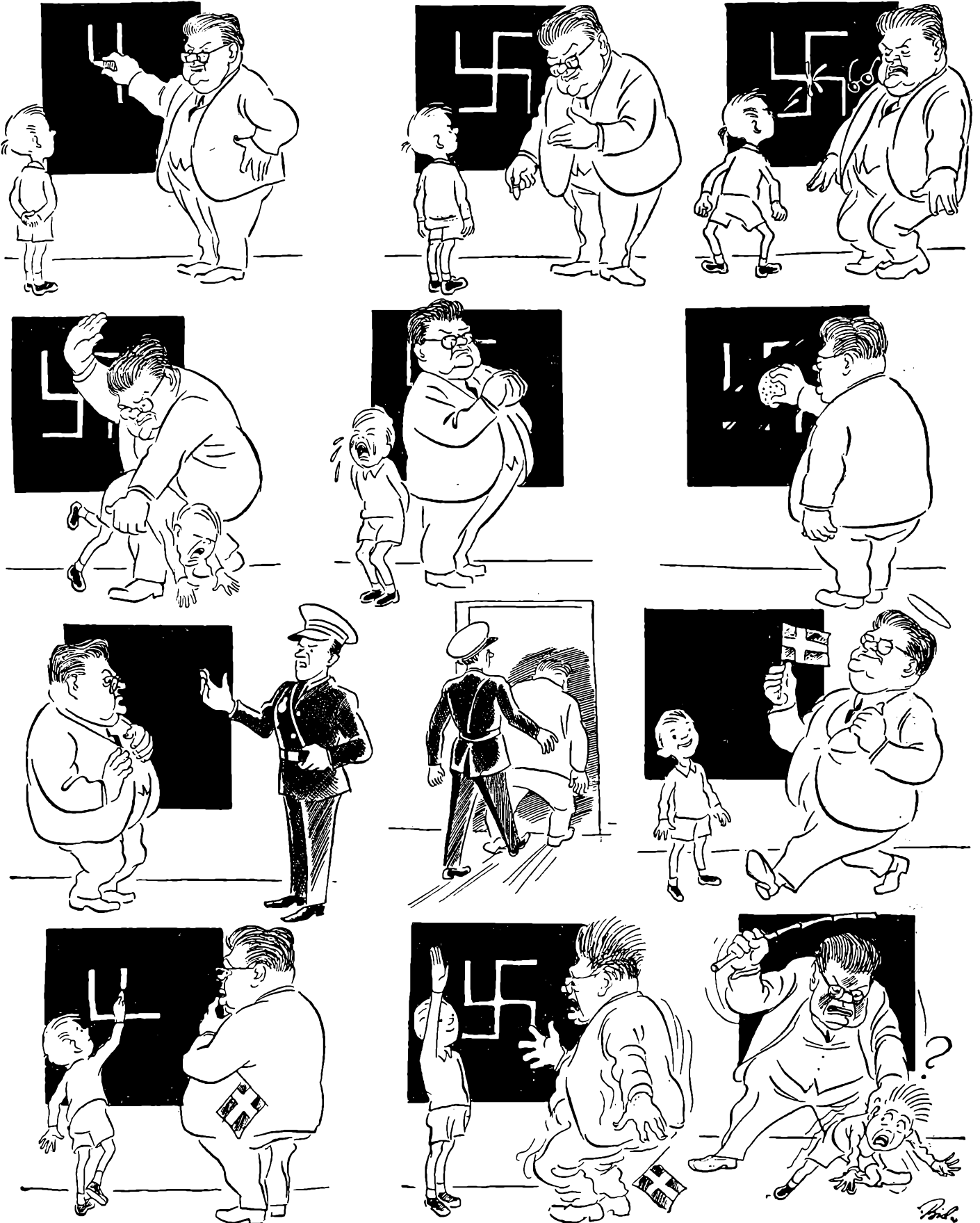
Den provisoriske Regering, der havde Magten i Frankrig fra Befrielsen til for faa Uger siden, har i saa at sige alle Henseender vist sig komplet evneløs. Det hed sig i Sommer, at hvis Regeringen nu ikke hurtigt, meget hurtigt sørgede for at standse Sort-Børs Handlen og skaffe Befolkningen Mad paa anstændige Vilkaar, saa vilde der blive Revolution. At der ikke er blevet det endnu, skyldes udelukkende Franskmændenes haabløse Træthed. Men nogle Maaneder til med Kulde og Sult — og Trætheden forvandles til Desperation, og Frankrig faar den Revolution, som for Befolkningen maa staa som den eneste Mulighed for at faa menneskeværdige Forhold.

Kate Fleron.

Er De Abonnent? Undgaa Standsning i FRIT DANMARK — husk at betale Abonnementet.

Er De Løssalgskøber? Vær sikker paa at faa Bladet hver Uge — tegn Abonnement fra Kvartalets Begyndelse. Pris pr. Kvarter Kr. 3.30.

PÆDAGOGEN

DE NYE BØGER

I tysk Fangenskab. Redigeret af Anders Georg. Braunners Forlag 1945. 211 Sider. Pris Kr. 9.75.

Man sukker, naar man ser den. Atter en Bog om Koncentrationslejrene. Men Bogen er god. Det er lykkedes Anders Georg at give et virkeligt levende Tvær-snit af det tyske Fangenskab. Forhørene, Torturen, Livet i Cellerne, i de danske Lejre og i de tyske, i Theresienstadt, Tvangsarbejdet, Brutaliteten, Sadismen, Vilkaarligheden, Udplyndringen, Korrup-tionen, alt er med. Under Læsningen op-lever man i Glimt paa Glimt atter alle de Rædsler, man var ved at glemme, men som ikke maa glemmes, fordi vor Vilje til for enhver Pris at forhindre en Gen-tagelse maa holdes vaagen.

Trods alle rystende Enkeltheder vir-ker Bogen alligevel dansk. I næsten alle Kapitler dukker det danske Lune velgø-rende frem. Herrefolket er her ikke be-skrevet af kuede Slaver, men af uimpo-nerede Repræsentanter for en fri Nation, der har haft vaagne Blikke for Tyran-ernes menneskelige Svagheder og har kunnet smile overbærende ad de smaa komiske Mennesker bag Vaaben og Uni-former. Hvor Tyskerne vilde have raset, om de havde anet, med hvilke Øjne de-res usle Fanger betragtede dem.

I Sammenligning med de tyske Lejre har Horserød og Frøslev været rene Idyl-ler. Men Ret skal være Ret: Den danske Lejrleder Bentzen i Horserød synes ikke at have givet S.S.erne noget efter i stu-

pid Foragt og Hensynsløshed overfor an-derledes tænkende.

Bogen er illustreret med Fotografier og Tegninger fra Lejrene og med Foto-grafier til Dokumentering af Tortur og Mishandling, flere af Billederne er op-tagne illegalt i Frøslevlejren.

P—p.

Folke Bernadotte. Carit Andersens Forlag 1945. 118 Sider. Pris Kr. 12.75.

Enhver, der i en Fangelejr har mødt Grev Folke Bernadotte, vil bevare et uforglemmeligt Indtryk af en rank, i Sand-hed fyrstelig Skikkelse, der lige natur-ligt var køligt overlegen overfor Herre-folket og hjerteligt venlig mod Fanger-ne. Man modtager derfor med Interesse denne Bog, der er tænkt som et Hyldest-skrift til Bernadotte, hvori der fortælles om hans Liv og Personlighed, og hvori en Række Skandinaver beretter om de-res Indtryk af hans fremragende hu-manitære Indsats i Krigens sidste Maa-neder. Bogens Udstyr er smukt, Karton-nagen yderst elegant i gult og blaat med gyldne Kroner og Billederne udmærkede, men som Helhed er Bogen ikke vellyk-ket, flere Afsnit er direkte kedsommelige. Bedst er Chefredaktør Robert Josephs-sons Kapitel, der handler om Bernadot-tes Liv og lader en ane Forudsætninger-ne for, at han — med sublim Naivitet, som Kate Fleron skriver i Bogen — tog sin vanskelige Opgave paa sig, og for at han kunde optræde saa dristigt og effek-tivt i sine Forhandlinger med de ledende Nazister i det sammenstyrtende Tysk-land.

P—p.

NIC. BLÆDELS EFTERLADTE VÆRK

(fortsat fra Side 7)

ofte paa en historisk Baggrund, saa sel-ve Begivenhedernes overvældende Epos fængede hans Læsere og Tilhørere. Men i sin Dramatik nedlod han sig aldrig til at lefle for sit Publikum. Det kan synes farligt, at man i den Rekreationsperiode, Verden nu befinder sig i, hvor kriseag-tige Tilbagefald endnu langt fra er ude-lukket, indskrænker Udenrigsreporta-gen til at omfatte saa billige Emner som Eva Brauns Dagbøger, Fru Goerings Op-vask og Schachts bløde Flipper.

For Nic. Blædel gled Hovedformaalet aldrig af Syne. Hans historiske Indsats i dansk Presse — og for det danske Folk — blev hans seks Aars Kamp imod Na-zismen. Truet og forfulgt — han adva-redes flere Aar før Krigen mod at rejse gennem Tyskland til Saar og Genève — paalagt Censur og Straffelov og endelig definitivt afskediget, gennemførte han

sin Mission. For en Mission var det. Naar Nazismen aldrig naaede at fænge i Danmark, skyldes det for en stor Del nogle faa, ganske faa, modige Mænds aldrig trættede Oplysningsarbejde. For-rest blandt dem, der gjorde det danske Folk immunt over for dens Smitte, var Nic. Blædel.

»Forbrydelse og Dumhed«, der er det eneste store Værk, der foreligger fra Nic. Blædels Haand og derfor ogsaa et Slags Testamente til alle dem, der lyt-tede til hans Ord, er i sin Genemgang af Hitler-Krigens For spil i den euro-pæiske Storpolitik næsten overvælden-de righoldig. Bogens Optakt er Person-skildringen af Nihilisten Hitler, et Ka-pitel, der slaar Grundakkorden an for alle senere Kapitlers omhyggelige Ana-lyse af den nazistiske Teknik, som i Virkeligheden var saa unuanceret, at den nu virker monoton. Hitler selv var bestandig som Slangen Kaa i Jungle-

bogen, der hypnotiserede Aberne — og det hvad enten Aberne var hans Masse-møder i Tyskland eller Neville Cham-berlain-Nevile Henderson-Horace Wil-son Triumviratet. Dumheden personifi-ceredes i Baldwins lurvetsmailige, par-tibestemte Snuhed og Chamberlain, der naivt troede, at der ikke fandtes nogen Verden uden for Birmingham. Kapitler-ne om disse to Statsmænd er simpelthen mesterlige. Man savner som Modvægt Kapitlet om Churchill, som Blædel ikke naaede at faa skrevet, før han døde. Men som i de græske Tragedier hører man ham i Rollen som Korets ildevars-lende Spaamand, der stadig advarer. I de faa korte Tilløb til en Personskil-dring, der findes om ham rundt om i Værket, ligesom aner man Konturerne til det Billede af »den store Europæer«, der skulde have afsluttet Bogen. Vi vil altid savne netop Blædels Biografi af Winston Churchill.

Forud for de Kapitler, der gennem-gaar Førkrigsarenes tætte Kæde af Traktatbrud og Voldshandlinger — fra Indmarchen i Rhinlandet, over Østrig og Tjeckoslovakiet til den 1. Septem-ber 1939, er i et Par næsten selvstæn-dige Essays givet væsentlige Bidrag til Forstaaelse ikke kun af det tredje Riges Nazist, men af »den evige Tysker«. Net-op Kapitlet »Det evige Tyskland«, der iøvrigt giver saa smukt Udtryk for Blæ-dels Beundring for og Kærlighed til det, han kalder »det andet Tyskland«, den evige Kimære, faar man i Dag bekræf-tet ved Samtaler med enhver, der har haft Lejlighed til at opholde sig i det firdelte fjerde Rige nu. Hitler er død, men Bismarck lever. Nazismens Puds rives gladeligt ned, Folk af alle Genera-tioner bedyrer aldrig at have været Na-zister. Men bag Pudset finder man ind til det solide preussiske Murværk. Na-zismen kaldes for en ond Episode, men ogsaa kun for en Episode. Tilbage staar det, som Blædel kalder »det forlængede Preussen«.

Et saadant Kapitel burde som selv-stændig Pjece naa ud til langt videre Kredse end den, en stor og ret kostbar Bog kan naa. I det hele burde det over-vejes, om Bogen ikke, saaledes som Forlagene i England saa ofte gør det, naar de første Oplag er solgt, burde ud-sendes i en Folkeudgave til en mere overkommelig Pris. *Sten Gudme.*

UDENRIGS-KRONIK

Det østrigske Valg.

Valget i Østrig, der ifølge den officielle britiske Rapport foregik i fuld Frihed og mønstergyldig Orden, blev en Sejr for det borgerlige Folkeparti, der erobrede omtrent 50 pCt. af Stemmerne og fik 85 af Kammerets 165 Mandater. Ejendommeligt nok svarer Stemme fordelingen ret nøje til Valgresultaterne i Decenniet efter den første Verdenskrig. En næsten permanent økonomisk Krise, Dolfuss' Statskup, 7 Aars Hitlervælde, 5 Aars Krig, Bombeskadene og Okkupationstroppernes Rekvitioner, der har ruineret i Tusindvis af Borger- og Bondehjem, synes ikke i nogen væsentlig Grad at have rokket ved Borgernes hævdvundne politiske Indstilling. Nu som før stemmer Wien hovedsageligt socialdemokratisk, medens det øvrige Land beherskes af Folkepartiet — en Afløser af Seipels, Dollfuss' og Schuschniggs kristeligt-socialt Parti. For Kommunisterne blev Valget et stort Nederlag. De fik kun omtrent 200.000 Stemmer og 4 Mandater, hvilket i sig selv er et Bevis for, at Valget foregik uden utilbørligt Tryk fra venstre-ekstremistisk eller russisk Side.

Naar det politiske Billede præsenterer en saa rolig og uforstyrrelig Overflade til Trods for de omvæltende Forandringer i Landets materielle Vilkaar, maa det skyldes ganske særlige Omstændigheder. Det er ikke sandsynligt, at Østrigeren, efter alt hvad han har gennemlevet, i højere Grad end Befolkningen i andre Lande skulde udmærke sig ved politisk Træghed og Konservatisme, selvom de tre gamle Partier, som det var ham tilladt at stemme paa, har vakt gamle, nu for en stor Del irrelevante Antipatier til Live. Snarere maa Resultatet forklares ved den Apati, der uundgaaeligt griber om sig, naar man maa anspænde alle Kræfter for at skaffe sig de mest elementære Fornødenheder. Desuden er Valgkampen blevet vanskeliggjort ved, at Landet er delt i fire Okkupationszoner, hvis indbyrdes Forbindelser er indskrænket til et Minimum. Men den vigtigste Forklaring beror sandsynligvis paa et Forhold, der ogsaa i særlig i Grad har gjort Valget interessant. Østrig var det Land udenfor Tyskland, hvor Nazismen kun-

de notere den største Fremgang. Den østrigske Befolkning har baade under Krigen og i Tiden derefter delt det tyske Folks Skæbne. Valget afspejler maaske derfor en Stemning, der er fælles for Tyskere og Østrigere, en aandelig Stagnation, der i politisk Henseende giver sig Udslag ved, at man vender tilbage til Udgangspunktet fra før Hitler.

Spørgsmaalet er imidlertid, om den borgerlige Valgsejr er Udtryk for en Tendens, der har dybe Rødder ogsaa i andre europæiske Lande. Umiddelbart efter Befrielsen var det den almindelige Mening, at »Verden vilde gøre et stort Skridt til venstre«. Modstandsbevægelsen, der i de første Maanedø dominerede det politiske Billede, var for en stor Del venstreorienteret. I England, Norge og Frankrig vandt de socialistiske Partier ogsaa for første Gang absolut Fler-tal. Derimod lykkedes det de borgerlige Grupper at holde Stillingen i Ungarn, Østrig — og Danmark. Medens Kommunisternes Nederlag i Ungarn og Østrig delvis kan forklares ved, at Russerne ved Inddrivelsen af deres vældige Erstatningskrav til disse Lande har anvendt en summarisk og lidet populær Form for Selvtægt, maa Socialdemokratiets manglende Fremgang bero paa andre Aarsager.

Imidlertid er det sandsynligt, at Forklaringen maa søges i Forhold, der er særegne for dette Land. Den alderstegne socialdemokratiske Forbundskansler, Renner, som Russerne indsatte umiddelbart efter Wiens Befrielse, har forsøgt at vække Landets Livsvillie med socialrevisionistiske Læresætninger fra før den første Verdenskrig. Han har præsideret over en Samlingsregering, hvis vigtigste Bestemmelser meget ofte blev standset af Okkupationsmagternes Veto. Under disse Omstændigheder synes det, som om Befolkningen har vendt sig til det Parti, der altid mere end noget andet har fremstaaet som det nationalt østrigske, for dermed at give Landet en Regering, der kan optræde med Autoritet under Forhandlingerne med Besættelsesmyndighederne og samarbejde med dem for at virkeliggøre de tre Stormagters Løfte til Østrig i November 1943: »at skabe en politisk og økonomisk Sikkerhed, der kan danne Grundlag for en varig Fred«.

30. November 1945. *Ulf Ekman.*

Naar vi kommer til Magten ...

Politikeren har aflagt et Besøg i Faarhus-Lejren. Og Bladets Korrespondent gengiver bl. a. følgende Udtalelse af en Fængselsbetjent:

Straffefangen er i øvrigt en meget trist Forsamling. De er hadefulde overfor den danske Stat og udslynger ustandselig Trusler: »Naar vi kommer til Magten, saa kan I vente jer.« De føler sig alle dybt forurettede, og naar der kommer en ny Mand til Lejren med en Dom paa 8—10 Aar, vækker det kun Munterhed. De føler sig aldeles overbevist om, at han ikke kommer til at sidde nær saa længe. Da Regeringsskiftet blev kendt — Fangerne faar hver 14. Dag en Fængselsavis, »Nær og Fjern« — bredte der sig straks en mere optimistisk Stemning i Lejren. Umiddelbart forud for Valget kasserede vi talrige Breve, hvori Fangerne opfordrede deres Paarørende til at stemme paa Venstre. Det er forbudt at skrive om Politik i Brevene.

Udrensning paa »frivillig« Basis.

For at undgaa Eksklusion har fhv. Højesteretspræsident Troels G. Jørgensen udmeldt sig af Den danske Dommerforening, Juristforbundet og Juridisk Forening.

En Analphabet udtaler sig!

I Novemhernummeret af et Blad, der hedder »Landbrugslederen«, har Forpagter L. M. Yde, Stadsborg, pr. Auning, skrevet en Artikel om Valget.

Om Modetandsbevægelsen skriver Forpagter Yde kritisk, at den stillede »store Krav om Del i Landets Styrelse samtidig med, at den udsatte sig for stærk Kritik ved at bruge udanske Fremgangsmaader«!

I øvrigt karakteriserer Forpagter Yde Valget som et »for eller imod. Kommunismen«, og han sidestiller fløt Kommunisterne og Nazisterne i Danmark med følgende Bemærkning: »Fælles for begge Partierne er Kendsgerningen, at de skiftes til at ryge ind og ud af Spjældet.«

Skulde der ikke findes Landbrugsledere, som kan belære Hr. Yde om, hvad der er foregaaet i disse Aar?

Lovens Menneskelighed.

Der er, som De nok ved,
i Lovens Haand et Øje.
Men har De rent symbolsk
betragtet det saa nøje?

Symbolet er saa ligetil,
naar man det tænker over.
For Øjet gir kun Udtryk for,
at Loven ogsaa sover.

— Jeg tror alligevel ikke, vi er helt uden
Chancer i den danske Skole.

S A A G I K D E N M A A N E D -

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

HØVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christiansen,
Fagf. form., M. F., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Professor, M. F.
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør, M. F.

Ingeborg Højlt,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gellus Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
cand. jur., M. F.

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

«Frit Danmark» udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgsspris: 30 Øre